

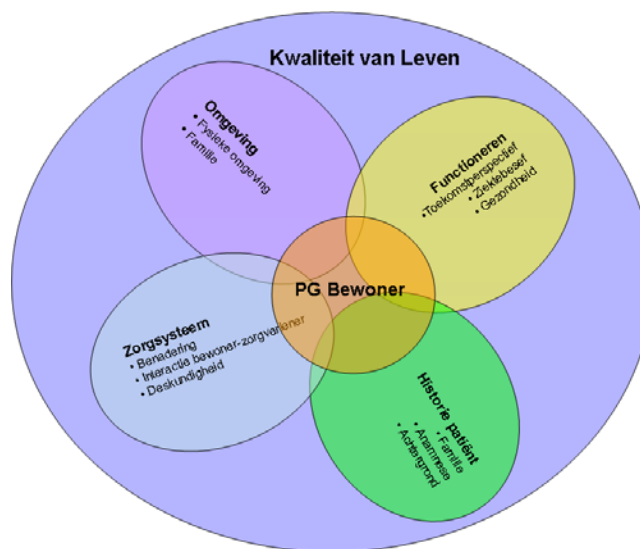
LEIDS UNIVERSITAIR MEDISCH CENTRUM

Jaarverslag 2015

Onderzoek Kwaliteit van Leven bij dementie

Ouderengeneeskunde

Public Health en Eerstelijngeneeskunde (PHEG)

Inleiding

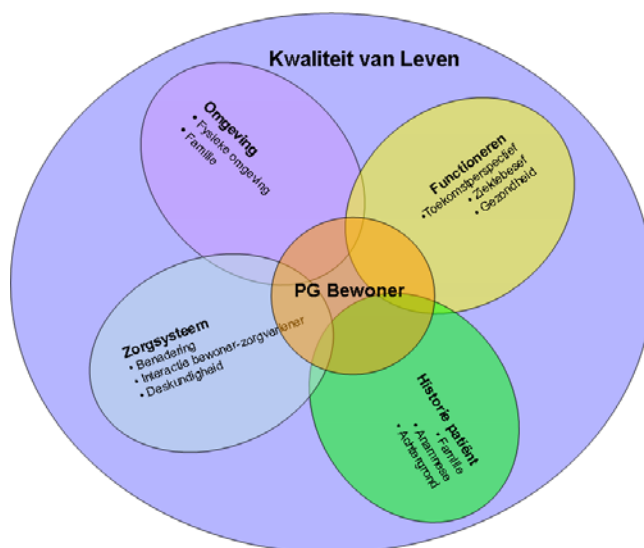
Inbedding in Geriatrics in primary care

De doelstelling en focus van de onderzoekslijn Geriatrics in Primary care van de afdeling Public Health en Eerstelijngeneeskunde (PHEG) van het LUMC is *de (organisatie van) medische zorg voor alle ouderen buiten de muren van het ziekenhuis te verbeteren, door wetenschappelijke kennis en evidence op te bouwen. Het verbeteren van de kwaliteit van leven, en het behoud van zelfredzaamheid van ouderen is het startpunt van ons onderzoek, met het perspectief van de ouderen zelf als gids. Bij het bewaren van functionele zelfstandigheid, is het van belang dat tijdelijke verstoringen van de balans zelfstandig/onzelfstandig worden gerepareerd.* Daarbij staat dus ook het verbeteren en behoud van kwaliteit van leven centraal.

Uitgangspunten en doelstellingen van het onderzoek naar kwaliteit van leven bij dementie

Kwaliteit van leven, is een multi-dimensioneel begrip. Om te komen tot praktisch toepasbare interventies die kwaliteit van leven kunnen handhaven of verbeteren, is het belangrijk aan te sluiten bij het zorg-leefplan model van Actiz. Na literatuur onderzoek en praktijkexpert-bijeenkomsten, is gekozen voor een model waarbij 4 domeinen zijn benoemd die de kwaliteit van leven kunnen beïnvloeden:

- Functioneren van de persoon
- Historie van de persoon
- Omgeving van de persoon
- Zorgsysteem van de persoon

Figuur 1: Model Kwaliteit van Leven bij dementie

Doelstellingen:

- Het onderzoek levert een bijdrage aan de kennis van determinanten van de kwaliteit van leven bij mensen met dementie, met een focus op gezondheids-gerelateerde kwaliteit van leven.
- Het onderzoek richt zich op het vinden van in de praktijk toepasbare handvatten om de kwaliteit van leven te verbeteren, maar ook op factoren die het lijden kunnen versterken te bestrijden. Hierbij gaat het nadrukkelijk om lichamelijke problemen zoals pijn, maar ook gedragsproblemen, moeheid, apathie en depressie.
- Het onderzoek richt zich mede op zelfstandig functioneren, determinanten hiervan, en mogelijkheden om dit functioneren te optimaliseren.
- Daarnaast is het onderzoek gericht op palliatieve aspecten van terminale, maar ook pre-terminale mensen met dementie.

Om tot een optimaal resultaat te komen, streven wij ernaar de zorgpraktijk, het onderzoek en onderwijs/nascholing waar mogelijk te integreren.

Onze onderzoeksvragen worden geïnspireerd door vragen uit de praktijk, waarbij de ervaringen van professionals uit het Universitair Netwerk voor de Care Sector Zuid-Holland, en van onze AIOS (artsen in opleiding tot Specialist Ouderengeneeskunde) als belangrijkste inspiratiebron dienen, naast de ervaringen van ouderen zelf (via onder andere het Ouderenberaad).

A- Publicaties & promoties 2015

Internationale wetenschappelijke publicaties

1. van Dalen-Kok AH, Pieper MJ, de Waal MW, Lukas A, Husebø BS, Achterberg WP. Erratum to: Association between pain, neuropsychiatric symptoms, and physical function in dementia: a systematic review and meta-analysis. *BMC Geriatr.* 2015;15:109.
2. van Dalen-Kok AH, Pieper MJ, de Waal MW, Lukas A, Husebø BS, Achterberg WP. Association between pain, neuropsychiatric symptoms, and physical function in dementia: a systematic review and meta-analysis. *BMC Geriatr.* 2015;15:49.
3. Scherder EJ, Plooij B, Achterberg WP, Pieper M, Wiegersma M, Lobbezoo F, Oosterman JM. Chronic pain in "probable" vascular dementia: preliminary findings. *Pain Med,* 2015;16:442-450.
4. van der Ploeg ES, Eppingstall B, Camp CJ, Runci SJ, O'Connor DW. Personalized one-to-one intervention in agitated individuals with dementia: responders versus non-responders. *J Gerontol Nurs,* 2015;41:22-29.
5. Achterberg WP, Gussekloo J, van den Hout WB. [Cost-effectiveness research in elderly residents in long-term care: prevention is better than cure, but not always cheaper]. *Ned Tijdschr Geneeskd.* 2015;159:A8903.
6. van Buul LW, van der Steen JT, Achterberg WP, Schellevis FG, Essink RT, de Greeff SC, Natsch S, Sloane PD, Zimmerman S, Twisk JW, Veenhuizen RB, Hertogh CM. Effect of tailored antibiotic stewardship programmes on the appropriateness of antibiotic prescribing in nursing homes. *J Antimicrob Chemother.* 2015;70:2153-62.
7. van Buul LW, Veenhuizen RB, Achterberg WP, Schellevis FG, Essink RT, de Greeff SC, Natsch S, van der Steen JT, Hertogh CM. Antibiotic prescribing in Dutch nursing homes: how appropriate is it? *J Am Med Dir Assoc,* 2015;16:229-37.
8. van der Maaden T, van der Steen JT, de Vet HC, Achterberg WP, Boersma F, Schols JM, van Berkel JF, Mehr DR, Arcand M, Hoepelman AI, Koopmans RT, Hertogh CM. Development of a practice guideline for optimal symptom relief for patients with pneumonia and dementia in nursing homes using a Delphi study. *Int J Geriatr Psychiatry,* 2015;30:487-496.

Overige publicaties

1. Caljouw MAA. Cranberry capsules ter preventie van urineweginfecties bij kwetsbare oudste ouderen. *Nurse Academy O&T,* 2015 (1):33-37.
2. Achterberg WP. Themajournaal Pijn, oktober 2015
<http://medicijnbalans.nl/journaal/50702>

Gepubliceerde abstracts:

1. Klapwijk MS, Caljouw MAA, van der Steen JT, Achterberg WP. Patient Characteristics of Quality of Life within Older People with Mild to Very Severe dementia in Long-Term Care Facilities. Posterpresentatie. IAGG, Dublin, Ireland, 23-26 April 2015.
2. Vries C de, Sloot P, Achterberg WP. Pain and pain assessment in stroke patients with aphasia: a Systematic Review. Posterpresentatie. IAGG, Dublin, Ireland, 23-26 April 2015.
3. Ploeg E van der, Camp C, Eppingstall B, Runci S, O'Connor D. A Comparison of People with Dementia who are Agitated during a Personalized One-to-one Intervention to more Responsive Participants. Posterpresentatie IAGG, Dublin, Ireland, 23-26 April 2015.

Promoties/proefschriften:

Monique Caljouw: Prevention of clinical urinary tract infections in vulnerable very old persons. Leiden, 10 februari 2015. <https://openaccess.leidenuniv.nl/handle/1887/31838>

B- Staf

Senioren/promovendi

- *Trekkers*: Wilco Achterberg, Jacobijn Gussekloo

- *Senioren*: Monique Caljouw, Margot de Waal

- *Promovendi* (onderwerp, geplande promotiedatum, organisatie):

Marjoleine Pieper (promovenda Amsterdam: STA OP studie, 2016, Topaz)

Maartje Klapwijk (Kwaliteit van leven bij dementie, 2017, Marente)

Annelore van Dalen (Pijn en gedrag, 2017)

Charlotte Griffioen (Opioïd gebruik bij dementie, 2017, Novicare)

Bistra Veleva (Effect van vitamine D op welbevinden, 2019, WZH)

Annemarie Rausch (Perceptie kwaliteit van leven cliënt/mantelzorger, 2020,
Florence)

Betty Birkenhäger (promovenda Groningen: psychofarmaca gebruik, Laurens)

- *Overige onderzoekers*

Carolien de Vries (Pijn bij afasie, Topaz)

Eva van der Ploeg (Argos Zorggroep)

C- Aanvullende nieuwe financiële ondersteuning 2015

- Novicare (Charlotte Griffioen, 2 jaar, 0,22 FTE)
- Florence (Annemarie Rausch, 5 jaar, 0,44 FTE)
- WZH (Bistra Veleva, 4 jaar, 0,11 FTE)

D-Presentaties 2015

Internationaal:

23-26 april: IAGG Congress (Dublin, Ierland). Posters: Maartje Klapwijk, Carolien de Vries, Eva van der Ploeg

24-25 april: International Congress of Pain in Dementia (Bergen, Noorwegen), Presentaties: Wilco Achterberg en Annelore van Dalen. Posters: Marjoleine Pieper, Annelore van Dalen, Charlotte Griffioen, Maartje Klapwijk

24-11: Pijn bij dementie (Turnhout, België)

Nationaal:

Januari: Pijn bij dementie: Topics Ouderengeneeskunde, Maastricht

April: Dementie daagt ons uit, Houtens Erf, Houten

Maart, mei, oktober: Pijn bij cognitief beperkte ouderen, UNC-ZH Carrousel, Leiden, Rotterdam, Den Haag

November: Pijn bij dementie, Heyendaal, Nijmegen

December: Pijn bij dementie, Alzheimer Café, Houten

Werkgroepen/overig

Wilco Achterberg:

- Vice voorzitter EU- COST action pain in impaired cognition
- Psychofarmaca gebruik (Vilans)

Margot de Waal:

- Vice president EU-COST action Working group 3: Clinical studies
- EU-COST action Task force clinical reliability study

E- Plannen 2016

Geplande publicaties:

- Patient characteristics associated with quality of life in dementia in long-term care facilities. (Klapwijk)
- Review: Interventions for persons with dementia and their informal caregivers. (Rausch)
- Predictive factors for the treatment of pain with opioids in nursing home facilities. (Griffioen)
- Physicians' knowledge on and attitudes toward use of opioids in long-term care (Griffioen/Willems)
- Prevalence of the use of opioids for the treatment of pain in persons with a cognitive impairment compared with cognitively intact persons: a systematic review. (Griffioen)
- Longitudinal relations between pain and daily functioning (van Dalen)
- The effects of STA OP on challenging behaviour (Pieper)
- The effects of STA OP on pain (Pieper)
- The reliability of the PAIC for measuring pain in dementia (de Waal)
- Pain in aphasia (de Vries)

Geplande promoties:

- Marjoleine Pieper, Amsterdam

Acquisitie gepland:

- PAIN-RED: pain in dementia, EU: ITN/Horizon 2020
- Pijnbehandeling en het effect daarvan voor de kwaliteit van leven bij mensen met dementie (ZonMw/SBOH)
- Beslissing activiteiten op maat voor mensen met dementie (nog nader te bepalen)

Samenwerking:

- UNC-ZH Klankbordgroep Kwaliteit van Leven
- tot mei: EU-COST action pain in impaired cognition
- Bergen University, Norway

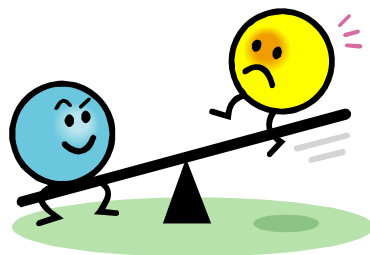
LEIDS UNIVERSITAIR MEDISCH CENTRUM

Jaarverslag 2015

Onderzoek Geriatrische Revalidatie

Ouderengeneeskunde

Public Health en Eerstelijngeneeskunde (PHEG)

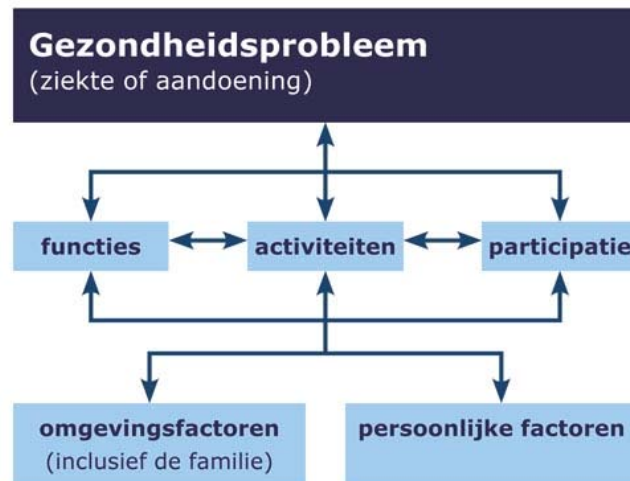
Inleiding

Inbedding in Geriatrics in primary care

De doelstelling en focus van de onderzoekslijn Geriatrics in Primary care van de afdeling Public Health en Eerstelijngeneeskunde (PHEG) van het LUMC is *de (organisatie van) medische zorg voor alle ouderen buiten de muren van het ziekenhuis te verbeteren, door wetenschappelijke kennis en evidence op te bouwen. Het verbeteren van de kwaliteit van leven, en het behoud van zelfredzaamheid van ouderen is het startpunt van ons onderzoek, met het perspectief van de ouderen zelf als gids. Bij het bewaren van functionele zelfstandigheid, is het van belang dat tijdelijke verstoringen van de balans zelfstandig/onzelfstandig worden gerepareerd. Daarbij staat dus ook het herstel van functioneren centraal. Het onderzoek heeft als uitgangspunt: "Streven naar de hoogst mogelijke vorm van functioneren/participatie na tijdelijk verminderd functioneren van kwetsbare ouderen in alle settings door een doelmatig herstelprogramma."*

Het onderzoek vindt plaats tegen de achtergrond van het ICF model dat leidend is voor onze onderzoeksvragen/richtingen.

ICF-model

Integratie praktijk/onderzoek/onderwijs

Onze onderzoeksvragen worden geïnspireerd door vragen uit de praktijk, waarbij de ervaringen van professionals uit het Universitair Netwerk voor de Care Sector Zuid-Holland, en van onze AIOS (artsen in opleiding tot Specialist Ouderengeneeskunde) als belangrijkste inspiratiebron dienen, naast de ervaringen van ouderen zelf (via onder andere het Ouderenberaad).

A- Publicaties & promoties 2015

Internationale wetenschappelijke publicaties

1. Holstege MS, Caljouw MA, Zekveld G, van Balen R, de Groot AJ, van Haastregt JC, Schols JM, Hertogh CM, Gussekloo J, Achterberg WP. Changes in geriatric rehabilitation: a national program to improve quality of care. The SINGER study Int J Integr Care 2015; Oct–Dec; URN:NBN:NL:UI:10-1-117190
2. Visschedijk JH, Caljouw MA, Bakkers E, van Balen R, Achterberg WP. Longitudinal follow-up study on fear of falling during and after rehabilitation in skilled nursing facilities. BMC Geriatr. 2015 Dec 4;15:161.
3. Dutrieux RD, van Eijk M, van Mierlo ML, van Heugten CM, Visser-Meily JM, Achterberg WP. Discharge home after acute stroke: Differences between older and younger patients. J Rehabil Med. 2015 Dec 11 doi: 10.2340/16501977-2045.
4. Geertzen J, van der Linde H, Rosenbrand K, Conradi M, Deckers J, Koning J, Rietman HS, van der Schaaf D, van der Ploeg R, Schapendonk J, Schrier E, Smit Duijzentkunst R, Spruit-van Eijk M, Versteegen G, Voesten H. Dutch evidence-based guidelines for amputation and prosthetics of the lower extremity: Amputation surgery and postoperative management. Part 1. Prosthet Orthot Int. 2015 Oct;39(5):351-360.
5. Geertzen J, van der Linde H, Rosenbrand K, Conradi M, Deckers J, Koning J, Rietman HS, van der Schaaf D, van der Ploeg R, Schapendonk J, Schrier E, Duijzentkunst RS, Spruit-van Eijk M, Versteegen G, Voesten H. Dutch evidence-based guidelines for amputation and prosthetics of the lower extremity: Rehabilitation process and prosthetics. Part 2. Prosthet Orthot Int. 2015 Oct;39(5):361-371.
6. Visschedijk JHM, Terwee CB, Caljouw MAA, Spruit-van Eijk M, van Balen R, Achterberg WP. Reliability and validity of the Falls Efficacy Scale-International after hip fracture in patients aged ≥ 65 years. Disabil Rehabil, 2015,37(23):2225-2232.

Overige publicaties

1. van Balen R. Een overzicht van effectiviteit van geriatrische revalidatie. Tijdschrift voor ouderengeneeskunde, feb 2015
2. Bartels K, van Balen R. Geriatrische oncologische revalidatie. Tijdschrift voor Ouderengeneeskunde, feb 2015
3. Van Dam van Isselt E, van Eijk M, Groenewegen K, Chavannes N, Achterberg W. Geriatrische revalidatie voor patiënten met ernstig COPD. Tijdschrift voor Ouderengeneeskunde, feb 2015.
4. Rischen-Vos J, van Dam van Isselt EF, Achterberg PW, Achterberg WP. Epidemiologie van chronisch orgaanfalen bij ouderen. Tijdschrift voor Ouderengeneeskunde, feb 2015
5. Van Dam van Isselt E, de Kort S, Achterberg W. Integratie van geriatrische revalidatie en palliatieve zorg. Tijdschrift voor Ouderengeneeskunde, feb 2015

6. Van Dam van Isselt E, de Groot A. Geriatrische revalidatie bij chronische aandoeningen. Tijdschrift voor Ouderengeneeskunde, feb 2015.
7. Van Eijk M, Eckes C, Achterberg W, Chel V. Kwaliteitsslag geriatrische revalidatiezorg. Tijdschrift voor ouderengeneeskunde, feb 2015.
8. Wilco Achterberg, Anne Visser-Meily. Herstel van kwetsbare ouderen kan beter. Medisch Contact: 22-4-2015

Gepubliceerde abstracts:

1. Visschedijk JHM, van Balen R, Caljouw MAA, Achterberg WP. Fear of falling after geriatric rehabilitation. Presentation. IAGG, Dublin, Ireland, 23-26 April 2015
2. Holstege MS, Bakkers E, van Balen R, Achterberg WP, Caljouw MAA. BACK-HOME: an intervention aimed at earlier discharge to home after geriatric rehabilitation. Presentation. IAGG, Dublin, Ireland, 23-26 April 2015
3. Holstege MS, Bakkers E, van Balen R, Achterberg WP, Caljouw MAA. An Intervention Aimed at Early Supported Discharge to Home after Geriatric Rehabilitation, The BACK-HOME study. Posterpresentatie. IAGG, Dublin, Ireland, 23-26 April 2015
4. Anouk Kabboord, Monica van Eijk, Romke van Balen, Wilco Achterberg. The role of comorbidity in Geriatric Rehabilitation. Presentation. IAGG, Dublin, Ireland, 23-26 April 2015
5. Achterberg W, Holstege M, Caljouw M, Bakkers E, van Balen R. Back home: an intervention aimed at earlier discharge to home after geriatric rehabilitation as an example for successful cooperation in an academic nursing home network. The Journal of Nursing Home Research, 2015 (vol 1):13-14

Promoties/proefschriften:

--

B- Staf

Senioren/promovendi

- *Trekkers*: Jacobijn Gussekloo, Wilco Achterberg
- *Senioren*: Monique Caljouw, Monica van Eijk, Romke van Balen, Niels Chavannes
- *Promovendi* (onderwerp, geplande promotiedatum, organisatie):

Jan Visschedijk (valangst bij heupfractuur, 2015, Laurens/Solis)

Leonoor van Dam van Isselt (COPD geriatrisch revalidatie, 2018, Solis)

Marije Holstege (succes GRZ, SINGER, 2016, Eveen)

Anouk Kabboord (comorbidity in GR, 2019, Laurens)

Maaïke Scheffers-Barnhoorn (FIT-HIP, 2020)

- *Overige onderzoekers*

Florian Huiskes: het ICF in de GRZ, Saffier de Residentie

Eduard Bakkers: Back-Home , Pieter van Foreest

Eva Willems: physical activity and fear of falling, Topaz

AIOS groepen 2012: functional prognosis in GR

AIOS groepen 2013: physical frailty in GR

C- Aanvullende nieuwe financiële ondersteuning 2015

- ZONMW: FIT HIP (AIOTO): 247.000 euro
- Saffier de Residentie: (vrijstelling 8 uur/week Florian Huiskes)

D-Presentaties 2015

Internationaal:

April: IAGG congress (Dublin): Improving outcomes in Geriatric Rehabilitation, chair Monica van Eijk. Presenters: Anouk Kabboord, Marije Holstege, Jan Visschedijk,

September: FFN congress (Rotterdam): Rehabilitation after hip fracture in the Netherlands. Presenter: Monica van Eijk.

September: Geriatric Rehabilitation in the Netherlands: China Geriatric Hospital Fifth Annual Academic Alliance, Beidaihe (China), Presenter: Wilco Achterberg

December: International Working Group Nursing Home Research (Toulouse): Back home: an intervention aimed at earlier discharge to home after geriatric rehabilitation as an example for successful cooperation in an academic nursing home network. Presenter: Wilco Achterberg

Nationaal:

Wilco Achterberg:

Juni: COPD revalidatie (Landelijke studiedag GRZ), Ede

Oktober: COPD revalidatie (landelijke studiedag GRZ), Driebergen

13-11: Samenwerken in de GRZ. Werkgroep CVA Nederland, Zeist

11-12: Leiderschap in de GRZ. Symposium Leiderschap VOSON 20 jaar, Nijmegen.

Monica van Eijk:

Maart: geriatrische revalidatie na een beenamputatie (Landelijke AIOS dag revalidatieartsen UMCG), Groningen

Sept/okt: Geriatrische revalidatie: ROIG (Landelijke terugkomdag internisten ouderengeneeskunde in opleiding).

Oktober: ontwikkelingen in de geriatrische revalidatiezorg (symposium nationale Gerontologie congres), Ede

Romke van Balen:

21 januari: Triage voor geriatrische revalidatie. Symposium Canisius Ziekenhuis, Nijmegen

13 november: Aanspraak geriatrische revalidatie. Symposium Canisius Ziekenhuis, Nijmegen

20 november: Geriatrische Hartfalen Revalidatie. Carvasz, Ede

26 november: Ambulante Geriatrische Revalidatie. Verenso najaarscongres, Ede.

Werkgroepen/overig

Romke van Balen:

- Deelname aan herziening multidisciplinaire richtlijn proximale femurfractuur
- Lid programmaraad stichting Wetenschap en Balans
- Lid adviescommissie doorontwikkeling kwaliteitsregistratie CVA keten (benchmark 3.0)

Wilco Achterberg:

- Begeleidingsgroep SCORE onderzoek

Monica van Eijk:

- Lid werkgroep Richtlijnherziening CVA (Verenso)
- Werkgroep herziening DBC structuur (DBC onderhoud)

E- Plannen 2016

Geplande publicaties:

- Physical activity and Fear of Falling (FoF) in hip fracture patients (Willems)
- Effects of the Back-Home study (Holstege/ Bakkers)
- SINGER: effects on patient outcomes (Holstege)
- Review impact comorbidity on functional prognosis (Kabboord)
- Effect of polypharmacy in geriatric stroke rehabilitation (van Leeuwen)
- FIT-HIP: a design of a clustered randomized trial (Scheffers-Barnhoorn)
- Effect of comorbidity on rehabilitation success (Kabboord)
- Care-related quality of life of informal caregivers after GR (van Dam / Caljouw)

Geplande promoties 2016:

- Jan Visschedijk: Fear of falling in older persons after hip fracture. Leiden, 31 maart 2016
- Marije Holstege, Leiden

Acquisitie gepland:

Geen

Samenwerking:

- UNC-ZH projectgroep Meetplan GRZ
- Consortium Geriatrische Revalidatie: MUMC, VUmc
- SCORE: stroke cohort outcome rehabilitation. Revalidatiegeneeskunde LUMC/RRC/Sophia
- Restore4stroke: UMCU etc.